

ANTIBIOTIKA

Nye EU-love er på vej, som skal mindske forbruget af antibiotika i den konventionelle landbrugsproduktion. Men der er usikkerhed omkring effekten. Side 4

KØDKOST

Europæerne elsker hakkebøffer, men det belaster klimaet i en voldsom grad. Kommissionen har begravet en central rapport om problemstillingen. Side 6

MOD ØST

Den danske model for svineproduktion indtager i stor stil Østeuropa. Bidrager vi til et økonomisk eventyr eller eksport af dårligdomme? Side 8

UNGARN

Viktor Orbán legede statsmand, da han i februar havde besøg af Merkel og Putin. Men i virkeligheden er hans udenrigspolitik fejlslagen. Analyse. Side 14

ÅRGANG 42 – NR. 1282 – APRIL 2015

PRIS 29,50 KR.

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

”Jeg synes mere og mere peger i retning af, at tiden er moden til en stor økologisk omlægning”

Lone Vitus, landmand og forfatter

TEMA: Hvad er fremtiden for EU's landbrug?

Leder:

Har det industrielle landbrug en fremtid?

OMTANKE. Man kan godt få en fornemmelse af, at der er noget galt med landbruget, som vi kender det. Serien af skandaler med farlige og resistente bakterier i kødproduktionen, der stammer fra et omfattende forbrug af antibiotika, er én grund til omtanke. Vil vi virkelig risikere menneskers adgang til effektiv antibiotika, blot for at sikre, at smågrise kan afvænnede tidligere fra soen og dermed blive mere profitable?

Den intensive danske produktion af næsten 30 millioner svin om året, er oplagt ikke bæredygtig. Hverken lokalt i Danmark eller i de lande, hvor størstedelen af de nødvendige ca. 1,5 millioner tons svinefoder produceres. Ofte i form af sojabønner, der både er sprøjtebehandlede og genmodificerede til at overleve sprøjtegifterne.

Men det er også tankvækkende, at storlandbruget på europæisk plan vakler i sit økonomiske fundament. Det intensive landbrug er så dybt forgældet, at vi har vænnet os til kriser og teknisk insolvente storbønder. Lige nu burde den lave rente og en relativt stor efterspørgsel på fødevarer holde hånden under det forgældede landbrug. Men den politiske krise med Putins Rusland har stoppet for landbrugseksport til en lille del af det globale marked, så nu er der alligevel krise og behov for ekstra statsstøtte til svine- og mælkebønder. Er modellen fremtidssikret?

Den type landbrug, vi kender fra flere af de gamle lande i EU, er hastigt på vej til at blive normen i de nye medlemslande i Østeuropa.

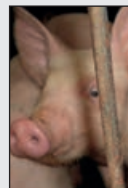
Modellen baserer sig på et stort kapitalbehov og dermed ofte massiv gældsætning. På en effektiv produktion, der kun er mulig med industriel indretning af landbruget og et højt forbrug af antibiotika eller lignende midler (f.eks. zink til smågrise). Vi mangler en seriøs debat om det virkelig er en god model at udbrede.

Debatten om vores fødevarer og landbrug har fået ny næring af frihandelsforhandlingerne mellem EU og USA. For hvis vi skal have et fælles marked, skal vi også have fælles regler i vidt omfang. Det rejser spørgsmålet om, hvordan vi skal blive enige med USA om, hvad der er rimelige krav til landbrugs- og fødevarereproducenter.

Og det skaber usikkerhed om det europæiske "forsigtighedsprincip", der bygger på, at producenter skal bevise, at deres fødevarer ikke er sundhedsfarlige, før de kan sælges på markedet. I USA er tilgangen, at hvis ikke staten videnskabeligt kan bevise, at fødevarerne er farlige, så må de sælges. Så må forbrugerne lægge sag an mod producenterne, hvis der skulle vise sig problemer på et senere tidspunkt.

Fødevarer er kommet for at blive. Men ingen naturlove dikterer, at vi skal fortsætte med den type fødevarereproduktion, vi har i dag.

*Rasmus Nørlem Sørensen,
ansvarshavende redaktør*

Nye EU-love skal mindske forbruget af antibiotika

Side 4

Kommissionen har begravet en rapport om bæredygtig kost

Side 6

Danmark eksporterer industriel svineproduktion til Østeuropa

Side 8

Industrifyrsterne vil luge ud i de mange EU-regler

Side 11

Lone Vitus: Tiden er moden til økologisk omlægning

Side 12

NOTAT

– magasin om Demokrati & Europa

Redaktion: NOTAT, Fælledvej 12, København N.
redaktionen@notat.dk

Ansvarshavende chefredaktør:

Rasmus Nørlem Sørensen

Daglig redaktør: Ida Zidore

I redaktionen: Staffan Dahllöf, Sven Skovmand, Finn Ellegaard, Kenneth Haar, Tine Toft Jørgensen, Peter Zacho Søgaard og Michael Birkkjær Lauritsen

Udgivet af Oplysningsforbundet DEO

Abonnement: NOTAT,
Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Layout og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

ISSN: 1603-7480

NOTAT og Oplysningsforbundet DEO er et uafhængigt oplysningsnetværk om EU under mottoet "Mere spændende. Mindre fastlåst" – og uden tilknytning til partier eller bevægelser.

For kun 295 kr. om året får du abonnement på NOTAT og rabat på deltagelse i DEO's arrangementer. Skriv til notat@notat.dk eller ring 86 48 16 00.

Den indflydelsesrige interesseorganisation American Farm Bureau Federation satser på, at EU vil fjerne forsigtighedsprincippet, så det bliver lettere at eksportere.

med inficeret kød fra USA. Så risikerer vi, at forbrugerne reagerer ved at fravælge alt kød uanset oprindelse.»

Landbruget ligger mellem linjerne

Selvom landbruget ikke har fået sit eget kapitel i aftalen, betyder det ikke, at landbrugslobbyisterne ikke har interesser på spil. De holder nøje øje med alt fra handelsbarrierer til pesticider.

Forskellen i tilgangene på hver side af Atlanten indenfor landbruget viser sig på fire nøgleområder i forhandlingerne:

For det første er brugen af hormoner og andre vækstfremmere i okse- og flæskeskød tilladt i USA, men forbudt i EU.

Noget lignende gælder på GMO-området, hvor USA ønsker, at EU skal effektivisere en ellers langvarig godkendelsesproces.

Derudover er der som sagt forskel på, hvor i produktionskæden, myndighederne sætter ind med kontrol.

Til sidst er der krav om geografiske indikationer, som dækker over, om for eksempel Parmaskinke skal komme fra Parma og Champagne fra Champagne-distriktet. EU mener modsat USA, at de krav er vigtige.

Mellem to stole

De danske landmænd står med et ben i hver lejr:

»Vi er for en frihandelsaftale. Men det er klart, at der er nogle grundforudsætninger, der ikke er til forhandling. Visse standarder skal overholdes og bevares,« siger Kenneth Lindhart Madsen, afdelingsleder i Landbrug & Fødevarer.

»Men det her med de geografiske indikationer er ikke noget, der fylder meget hos os. Længere nede i Europa er der nogle meget mere defensive tilgange.«

Hvad så med forsigtighedsprincippet?

»Det europæiske forsigtighedsprincip er traktatfæstet, så det er ikke noget, man sådan kan gøre op med.«

Er I så mere på linje med USA, når du snakker om at holde sig til videnskaben?

»Ja. Det er et skisma mellem to ting. På den ene side at have en videnskabelig og redelig tilgang til, om det er sundt eller ej. Der holder vi fast ved, at vi må have en videnskabelig tilgang. På den anden side er vi også nødt til at anerkende som en del af de samlede fødevarerinteresser, at der er mange følelser bundet op på det her med, hvad vi putter i munden.« ♦

Opgør om fødevarer lurser i handelsaftale

Landmænd i USA og EU trækker i hver deres ende af tovet, når der forhandles om fødevarerstandarder som led i frihandelsaftalen mellem de to parter. Danske landmænd haler i begge ender.

AF TINE TOFT JØRGENSEN
OG STAFFAN DAHLÖF

TTIP. Der står klorbad, hormonkød og genmodificerede afgrøder (GMO) på menuen, når EU og USA forhandler om handels- og investeringsaftalen TTIP.

USA håber på mere eksport af især kød, hvede og soja, som det amerikanske landbrug storproducerer.

»Vores kødfolk vil kunne eksportere for mange hundrede millioner dollars til EU. Det kan blive mere, det kan blive mindre, men det er absolut noget, som kan betale sig at gå efter,« siger Dave Salmonsen, der er direktør i den amerikanske interesseorganisation American Farm Bureau Federation.

EU ønsker at udvide adgangen til det amerikanske marked for især specialiserede og forædlede varer som vin, ost og mejeriprodukter. Man udtrykker samtidig bekymring for, om europæiske regler og standarder vil blive tromlet af USA.

»Vi er nødt til at bevare kontrollen med hele fødevarerækeden, hvis vi skal kunne opretholde forbrugernes tillid på hjemmehavnen,« siger Pekka Pesonen, gene-

ralsekretær i de europæiske landmænds fællesorganisation COPA-GOGECA.

Videnskab mod forsigtighed

Set med amerikanske briller, er mange af de europæiske regler unødvendige, og bunden snarere i frygt end viden. Set fra EU er de amerikanske regler fulde af huller.

I USA indleder man for eksempel først sikkerheds- og hygiejnekontrollen af kødprodukter, når de rammer slagterierne. Det er forklaringen på den amerikanske praksis, hvor man skylder slagtede kyllinger med bakteriedræbende klor, som er forbudt i EU.

EU-siden hylder det såkaldte forsigtighedsprincip med lovgivning og kontrol hele vejen fra jord til bord.

»Forskellen mellem en videnskabelig tilgang og forsigtighedsprincippet er helt grundlæggende for de tekniske handelshindringer, som vi ønsker at komme af med,« siger Dave Salmonsen fra Washington.

Men Pekka Pesonen fra Bruxelles vil ikke løbe nogen risiko:

»Lad os sige, der kommer en skandale

Den livsfarlige dyremedicin

Nye EU-love skal føre til øget kontrol med og mindsket forbrug af antibiotika til dyr. Både Sundhedsstyrelsen og Landbrug & Fødevarer er usikre på effekterne.

AF STAFFAN DAHLLÖF

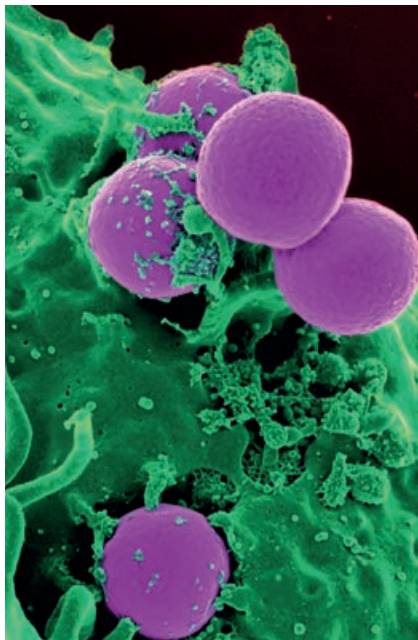
ANTIBIOTIKA. Danske avislæsere vil vide, at resistens overfor antibiotika kan spredes fra grise til mennesker, og at den skyldige bakterie MRSA CC398 eller svine-MRSA hidtil har kostet fire danskere livet.

Til gengæld er det holdt hemmeligt, hvilke danske svinebesætninger, der er inficerede, og hvilke, der ikke er.

De fleste avislæsere i andre EU-lande ved endnu mindre. Der findes endnu ingen oplysninger på europæisk niveau, hvem der bruger hvilken type antibiotika mod hvad, og hvor udviklet resistensen er overfor specifikke bakterier.

En ny EU-lov om dyresundhed, et lovforslag om godkendelse af veterinærmedicin og et lovforslag om brug af medicin i dyrefoder, vil muligvis ændre det billede.

»Det, der ligger på bordet nu, er godt, men vil langt fra være det sidste ord i den sag. Det afgørende er, hvordan redskaberne bliver brugt,« siger svenske Marit Paulsen, der er medlem af EU-Parlamentet for det liberale Folkpartiet og initiativtager til den nye lovgivning. Hun startede debatten i 2011 med en initiativbetænk-

Elektron-mikroskop, der viser spredning af MRSA-bakterien til et menneskelegeme.

ning, altså et initiativ taget af parlamentarerne udenom Kommissionen.

»Det er et relativt svagt dokument, men vi fik så vedtaget en resolution, som er noget skarpere, og nu er vi kommet et skridt længere.«

25.000 dødstilfælde

Marit Paulsen har siden været hovedansvarlig for Parlamentets synspunkter og ændringsforslag til den nye lov om dyresundhed, som ventes at blive vedtaget i løbet af foråret. Og hun er landbrugsudvalgets hovedansvarlige for den foreslåede lov om veterinærmedicin.

»Vi ved, at to tredjedele af al antibiotika går til dyr, og vi har tal på salget af de forskellige medicinprodukter. Men vi ved ikke hvilke produkter, der bliver brugt på hvilken måde – som målrettet medicin eller som tilsætning i foder. Den specifikke viden savner vi, og den er skide vigtig for at håndtere problemet,« siger hun.

EU's center for forebyggelse og kontrol af sygdomme (ECDC) råder ikke over tal på, hvor udbredt svine-MRSA er i medlemslandene, selv om lande som Danmark ligger inde med de nationale oplysninger. De tal indrapporteres ikke centralt, blandt andet fordi landbrugets anvendelse af antibiotika hidtil er blevet set som et mindre problem end antibiotikaresistens på hospitaler.

Målt i dødelighed er svine-MRSA forholdsvis uskyldigt i forhold til de i alt 25.000 dødstilfælde, som i 2009 blev tilskrevet forskellige former for antibiotikaresistens i en EU-rapport.

Banale betændelser

Alligevel ses svine-MRSA som en alvorlig trussel, fordi det smitter fra dyr til menneske, fordi spredningen sker udenfor sygehusverdenen, og fordi udbredelsen risikerer at komme ud af kontrol.

Verdenssundhedsorganisationen WHO slog i 2014 alarm i sin første rapport om antibiotikaresistens:

»Verden er på vej ind i en efter-antibiotika tidsalder, hvor almindelige infektioner og små skader, som vi har kunnet behandle i årtier, igen kan blive dødelige.»

I februar i år rapporterede de tre EU-organer ECDC (smittebeskyttelse), EMA (lægemiddelskontrol) og EFSA (levneds-

Fra tarm til jord og fra jord til bord

Johanna Fink-Gremmels, professor i veterinærmedicin ved universitetet i Utrecht, forsker i en hidtil overset konsekvens af antibiotikaresistens. Selve jorden kan blive smittet, og derfra vender resistensen tilbage til mennesket.

»Vi har lært at håndtere kød, som kan være inficeret med for eksempel salmonella, ved at have en god køkkenhygiejne. Men vi ved ikke, hvordan vi skal håndtere grøntsager. Skal vi for eksempel skylle salatblade i varmt vand?« siger hun.

Professoren forsker i ESBL, som er bestemte tarmbakterier i mennesker og dyr, der har udviklet en evne til at nedbryde antibiotika. ESBL fører ikke nødvendigvis til sygdomme, men kan give blodforgiftning, og kan forhindre behandling af for eksempel urinvejsbetændelse.

Læs hele historien på notat.dk

Staffan Dahllöf

middelskontrol) for første gang om en klar forbindelse mellem brugen af antibiotika og udviklingen af resistente bakterier.

Spørgsmålet er, om de nye EU-love vil kunne gøre den forskel, som parlamentarerne Marit Paulsen håber på.

Igen egen vurdering

Niels C. Kyvsgaard er veterinær i Sundhedsstyrelsen, som samordner de danske holdninger til forslagene. Han vurderer, at de trækker i forskellige retninger:

»Der er en ny mulighed for kun at reservere enkelte typer antibiotika til brug for mennesker, og så bliver medlemslandene forpligtede til at holde trit, både hvad angår forbrug og resistens. Der er ikke så meget nyt i det for Danmark,« siger han, men understreger, at det kan få stor betydning for andre lande og for det samlede billede.

»Der er en ganske svag formulering om, at myndigheder kun "kan forlange" analyser af nye lægemidlers risici for antibiotikaresistens. Vi er også bekymrede over forslaget om at harmonisere pro-

Det er via svin, at den antibiotikaresistente bakterie MRSA har spredt sig til mennesker.

duktresuméer af allerede godkendte lægemidler. Det vil kunne åbne op for et øget forbrug. Det mener vi er helt ude i skoven.»

Interesseorganisationen Landbrug & Fødevarer skriver i et hørings svar, at man ikke har haft tid til at vurdere forslaget om veterinærmedicin, men vil vende tilbage senere.

»I forhold til godkendelse af veterinærmedicin læner vi os op ad industriens synspunkter. Det andet er, hvad der må bruges i foder, og der hører vi meget forskellige fortolkninger, så det har vi ikke et endeligt bud på,« siger Per Olsen, områdechef i Landbrug & Fødevarer.

Den unaturlige opdræt

EU-parlamentariker Marit Paulsen mener, at miseren skyldes selve den måde, dyr bliver opdrættet på. Smågrise bliver typisk fravænnede sørnernes patter 3-4 uger efter fødslen og inden de har nået at etablere et immunforsvar.

Tidligere fik alle smågrise antibiotika som vækstfremmer. Det har været forbudt i EU siden 2006. Men hvis en eller flere grise i en flok bliver syge, så får hele flokken på måske 20 eller flere dyr tilsat antibiotika i sit vand eller foder for at slå infektionen ned.

»Antibiotika bliver brugt som paraply

for et unaturligt opdræt. Biologisk er vi mennesker meget lig grise med ganske ens forbindelse mellem krop og sjæl. Vi ved, at stressede søer får nedsat immunforsvar, når de bliver låst fast i en stilling som er djævelsk unormal. Den mangel på immunforsvar overføres til smågrisene. Så frygteligt simpelt er det,« siger Marit Paulsen.

Presset på indtjeningen

Landbrugets svar på den tilbagevendende kritik af antibiotikaforbruget er, at branchen er alt for hårdt presset på indtjeningen til at kunne lave om på måden at producere grise på.

NOTAT har spurgt Landbrug & Fødevarer, hvad længere fravænningsperioder for smågrise ville koste, og hvad det ville betyde for priserne for forbrugerne, men vi har ikke modtaget et konkret svar.

Bertel Hestbjerg fra Holstebro, som er en af Danmarks største avlere af økologiske grise, har forståelse for, at det regnskab er vanskeligt at gøre op:

»Jeg har selv eksperimenteret med fravænnelse efter syv og efter 10 uger, og for hver ekstra uge koster det en gris pr. år. Så skal jeg være parat til at give afkald på en halv million kroner. Uden antibiotika øges dødeligheden, så det er også et spørgsmål om dyrevelfærd,« siger han.

Økologiske grise må behandles med antibiotika, men kun én gang pr. gris, og efter besøg af dyrlæge. Danske landmænd producerer tæt på 30 millioner grise pr. år. 100.000 af dem er økologisk opdræt. ♦

FOLKEHØRING

Kan EU skabe jobs?

Mød Ole Christensen (S) og Rina Ronja Kari (FB)

Torsdag 23. april kl. 19 - 21.30
Møderiet, Fælledvej 12, Kbh. N

De er begge to medlemmer af EU-Parlamentets udvalg for Beskæftigelse og Sociale anliggender (EMPL).

Få svar på hvorfor de har valgt dette udvalg, hvad deres ambitioner på beskæftigelsesområdet er, og hør om hvordan udvalget arbejder – og med hvilke forslag.

Deltagelse er gratis.

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**

DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst

EU begraver plan for europæernes kost

Europæerne elsker bøffer. Men vores tunge kødkost er årsag til en kæmpe udledning af drivhusgasser.

Kommissionen har i stilhed skrinlagt sin egen rapport om bæredygtige spisevaner. Juncker er bange for en ny lakridspibesag, vurderer dansk EU-parlamentariker.

TINE TOFT JØRGENSEN

BÆREDYGTIGHED. Det er ikke gået EU-Kommissionens næse forbi, at produktionen af kød og mejeriprodukter udleder store mængder drivhusgasser, og at det derfor kan blive nødvendigt at ændre på europæernes kødtunge spisevaner. Det fremgår af den uofficielle meddelelse "Et bæredygtigt fødevarer system for Europa" (2014), som NOTAT har fået i hænde.

Meddelelsen er et politisk dokument, der hverken er juridisk bindende eller har et obligatorisk mandat. Ikke desto mindre har Kommissionen brugt ressourcer på at oversætte det til 24 forskellige sprog.

I dokumentet lyder forslaget: »Et stigende antal kampagner og uddannelsesprogrammer bør implementeres på nationalt niveau om bæredygtige aspekter af fødevarerproduktion, kostvaner og livsstil, som kan hjælpe med at ændre forbrugernes adfærd og opførsel.«

Kommissionsformand Jean-Claude Juncker har i en tale til EU-Parlamentet sagt, at alle kommissærer er forpligtede af EU's traktater til at sikre en bæredygtig udvikling: »Bæredygtighed bør derfor medtænkes af alle institutioner i alle deres handlinger og politikker.«

Forsvundet dokument

De gode intentioner til trods, er dokumentet aldrig blevet offentliggjort, og det lader på mystisk vis til at være forsvundet ud i æteren. NOTAT har spurgt EU-kommissæren for landbrug Phil Hogan, hvor det er blevet af:

»Det spørgsmål bliver håndteret af vo-

res miljøkollegaer. Jeg sender dig videre«, lød svaret fra hans kontor.

Svaret fra miljøkontoret lyder: »Det er faldet mellem flere stole i forbindelse med udskiftning af Kommissionen.

Ansvar for madspild er med den nye Kommission blevet flyttet fra miljøkommissæren til kommissæren for

Velkommen til begravelsen

Efter at være blevet sendt fra landbrugskommissær over miljøkommissær og til sundhedskommissær, gik jagten på bisættelsen af det bæredygtige fødevarer system en smule i stå. Der står ikke noget i sundhedskommissærens strategi om bæredygtighed i forhold til kostvaner. Kødforbruget er dermed faldet til jorden.

Hvad angår de store industrier, har de ikke, som man måske kunne tro, blokeret for Kommissionens planer. Faktisk fremlagde flere centrale aktører fra fødevarerindustrien i april 2014 en samlet rapport, for at vise deres støtte.

Det er altså Kommissionen selv, der blokerer for at trykke 'udgiv'. Årsagen hertil lyder således, hvis man sammenstykker svarene fra fire forskellige kontorer:

Spillereglerne er ændrede. Juncker-Kommissionen har et meget skarpt fokus på 10 prioriteter og har afgivet et løfte om at være "stor på de store ting, og lille på de små ting". Det kan derfor ikke udelukkes, at et tema som "bæredygtig fødevarerproduktion" overlades til de enkelte medlemsstater. Intet er dog afgjort endnu.

NOTAT får besked, når de 60 medlemmer af EU-Parlamentet får svar fra Kommissionen. Vi følger op på hjemmesiden.

sundhed og mad.« (Se boks om hele begravelsen)

EU-Parlamentet vil have kødet frem i lyset

60 medlemmer af EU-Parlamentet har reageret på tilbageholdelsen med et brev, der er underskrevet den 15. januar 2015. Som medunderskrivere står blandt andre Margrete Auken (SF), Jeppe Kofod (S) og Christel Schaldemose (S):

»Fødevarersektoeren er en af de største bidragere til udledningen af drivhusgas. Med en udledning, der er højere end nogensinde, er det vigtigt, at EU-Kommissionen igen tager lederskab ved at offentliggøre dette vigtige dokument som første skridt mod et reelt bæredygtigt fødevarer-system i EU«, skriver de.

Christel Schaldemose har skrevet under, fordi et vigtigt afsnit handler om at begrænse madspild. Afsnittet om overforbrug af kød vil hun til gengæld ikke stå inde for:

»Jeg mener ikke, at EU skal komme med anbefalinger til diæt-delen. Selvfølgelig er det vigtigt at forske i, om vi kan få skiftet til en lidt mindre kødtung kost. Men jeg kan også se for mig en eller anden dårlig EU-historie om, at "EU vil bestemme, hvor meget kød, du spiser". Det er jo den slags historier, der kan blive lidt lakridspibeagtige, og det kan jeg godt forstå, at Kommissionen er vældigt opmærksomme på,« siger hun med reference til en misforståelse i 2013, hvor EU blev beskyldt i mediernes for at ville forbyde salg af lakridspiber.

Ifølge Christel Schaldemose kan en del af forklaringen på tilbageholdelsen være, at den nye Kommissions erklærede strategi er at "undgå unødige regler".

Den uberørte madsektor

Generelt er kødforbruget et område, der er præget af et politisk vakuum:

»EU overser det her område på en måde, der er helt ude af trit med virkelig-

FOLKEHØRING

Hvilken energipolitik ønsker du i EU?

Mød Morten Helveg Petersen (R), Bendt Bendtsen (K) og Jeppe Kofod (S)

Torsdag 9. april kl. 19 - 21.30
Møderiet, Fælledvej 12, Kbh. N

Mød tre medlemmer af EU-Parlamentets Industri-, Forsknings- og Energiudvalg (ITRE), hvor Morten Helveg er blevet næstformand.

Hvad er deres ambitioner på energiområdet, og hvilke forslag arbejder de med?

Deltagelse er gratis.

TILMELD DIG PÅ deo.dk
Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst

heden. Diskussionen om et bæredygtigt kødindtag foregår i resten af verden, og EU er en central spiller på klimaområdet, siger Antony Froggat fra den britiske tænketank Chatham House til NOTAT. Han er medforfatter til rapporten "Husdyr – Klimaforandringens glemte sektor", som udkom i 2014.

»Udledningen af drivhusgasser fra landbrugets husdyrsektor står for omkring 15 procent af udledningen i verden. Det er mere end hele transportsektoren tilsammen,« konkluderer rapporten.

Antony Froggat understreger, at selv hvis der gøres noget meget ambitiøst for at effektivisere selve produktionen, så kan man ikke komme uden om at diskutere det, vi putter i munden:

»Man kan simpelthen ikke undlade at se på det her, hvis man vil blive under en varmestigning på to procent. Det vil blive nærmest umuligt for EU at nå 2030-målene, hvis ikke man ser på forbrugersiden.« ♦

Der er endnu ingen dato på det uofficielle dokument, som Kommissionen har begravet.

Derfor er jorden blevet så dyr

AF SVEN SKOVMAND

KOMMENTAR. Hvis en hektar landbrugsjord skal vurderes ud fra sin landbrugsmæssige værdi, vil den ligge på mellem 70.000 og 80.000 kroner. Det svarede også til situationen i 1990'erne. Men så begyndte prisen at stige, og nåede i perioder helt op på 300.000 kroner pr. hektar.

Den stigende pris på jorden fik ejerne til at fremstå som mere velstående, end de reelt var, og de kunne uden problemer låne penge til anlæg, som de i virkeligheden ikke havde råd til. Samtidig kunne de købe endnu mere jord, hvad der forstærkede presset på priserne.

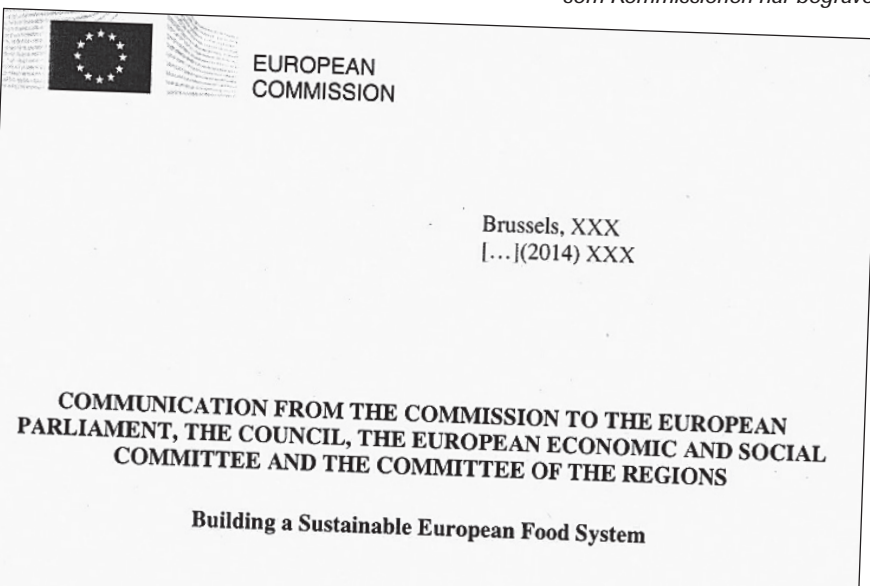
Den tid er forlængst forbi. I dag ligger prisen på en hektar de fleste steder på omkring 150.000 kroner. For mange landmænd er friværdi blevet til gæld, og de holdes kun i live, fordi de banker, der har lånt dem penge, ved, at de vil tabe penge ved at tvinge dem til at sælge. Før eller siden kan de dog blive tvunget til at give op. Det vil få udbuddet af jord til at stige stærkt, og prisen på jord vil så falde endnu mere – måske ned imod de 75.000 kroner.

Men hvorfor steg priserne så stærkt?

En af forklaringerne er, at svineproducenterne i 1990'erne fik pålagt et krav om, at de kun måtte sprede svinenes gylle ud på jord, som de selv ejede. De kunne altså ikke længere nøjes med at forpagte den jord, som de ville sprede gylle på.

Tanken var, at der ville blive spredt mindre gylle, fordi svineproducenterne ikke havde jord nok til at sprede det hele. Men denne sympatiske tanke førte ikke til det ønskede resultat. For svineproducenterne købte bare den jord, de havde brug for, og det satte en ond cirkel i gang, hvor priserne hele tiden blev ved med at stige. Til ubodelig skade for et stort antal landmænd. ♦

Sven Skovmand ejer et fritidslandbrug på 17 hektar, som han købte i 1988 for 600.000 kroner.

Jørn Dohrmann
Medlem af
EU-Parlamentet for
Dansk Folkeparti,
stedfortræder i
Landbrugsudvalget

AF TINE TOFT JØRGENSEN

Fødevareproducenter i Europa er præget af gæld-sætning, og alligevel ønsker du bedre lånemuligheder i landdistrikterne. Hvorfor?

For at skabe et generationsskifte, så de yngre landmænd kan overtage de små ejendomme. Det er blevet sådan, at det er de store, industrielle landbrug, der kan låne pengene. Her mener jeg, at man skal bevare de små enheder rundt i Europa.

Du støtter ikke idéen om mere landbrugsstøtte til økologisk produktion. Hvordan hænger det sammen med DF's målsætning om bedre dyrevelfærd?

Man bliver fuppet med økologi, fordi der er forskellige standarder for den økologiske drift. Når man for eksempel køber en økologisk gris, er det kun de første syv uger, at grisen er ude i naturen. Så stoppes den ind i et industriapparat.

Går du så ind for en strengere regulering af det europæiske økologimærke?

Vi skal have ens spilleregler, og det har man ikke i Europa. Reglerne må gerne være strammere end de danske standarder.

Bør EU tage sig af problemerne med overforbrug af antibiotika?

Ja. Og når EU så ikke gør det godt nok, hvilket de helt tydeligt ikke gør, så skal Danmark kunne gå foran. Man skal tage den højeste fællesnævner, i stedet for den laveste. Der skal være strammere regler for mærkning, så forbrugerne kan se på produktet, om dyret har modtaget penicillin. Hvis man fik de oplysninger, ville man fravælge dem, og det ville afspejle sig i produktionsmetoden. På den måde tror jeg, man ville kunne løse nogle af de her problemer med antibiotika.

Men du har også sagt, at man skal passe på at stramme rammevilkårene for landbruget. Hvordan hænger det sammen?

Det skal jo være ens mærkning i hele Europa. Prisen for den information må være nogenlunde den samme i Tyskland og Danmark. Producenterne ligger jo i forvejen inde med de her oplysninger. Det er jo dem, de bruger til at smide dårligt kød ud. Den ekstra mærkning ville bare koste et klistermærke. Men der er en modvilje fra producenterne side. Industrien har én bagtanke, og det er kroner og ører og deres højre baglomme.

Svinet rejser østpå

Det konventionelle landbrug synes at være en evigt aktuel kilde til overskrifter om miljøsvineri, dårlig dyrevelfærd og udbrud af sygdomme. Alligevel bliver produktionsmodellen i stigende grad eksporteret til Østeuropa.

AF IDA ZIDORE

INDUSTRI. Det går strålende for Litauens største svineproducent, Idavang. I hvert fald, hvis man ser bort fra et udbrud af afrikansk svinepest i sommeren 2014, som førte til, at en besætning på næsten 20.000 dyr måtte lade livet. Virksomheden, der også har svinefarme i Rusland, har planer om at øge produktionen til 950.000 svin om året. Til sammenligning havde Litauen i 2013 et samlet antal på 750.000.

Men den litauiske storproducent er ikke litauisk. Idavang er ejet af danskere, og det samme kan man sige om flere andre storskala-landbrug i Central- og Østeuropa. Samtidig ejer den danske slagterikoncern Danish Crown, der i februar fusionerede med Trican, otte fabrikker alene i Polen. Og direktør Kjeld Johannessen har udtalt, at koncernen i fremtiden vil satse endnu mere på udlandet.

Den danske succes i øst kan ikke tilskrives svineheld, men i høj grad effektive

investeringer. Det mener Lisbeth Erlands, som er Investment Director i Investeringsfonden For Udviklingslande (IFU), der også administrerer Investeringsfonden for Østlandene (IØ):

»Dansk landbrug var meget hurtigt ude efter murens fald med at etablere sig i Østeuropa, primært indenfor svineproduktion, men også til en vis grad indenfor ren planteavl. På den måde har vi bidraget til noget af et eksporteventyr«, siger hun.

Størrelsen fra Sovjet

Danske svineproducenter er endnu større ude end hjemme. Et landbrug med omkring 1.000 søer anses for stort i Danmark, mens det i Østeuropa typisk vil producere fra 2.000 og opefter. Idavang fører an sammen med danske Axzon, der er placeret i Rusland, Ukraine og Polen, og som er moderselskab til det mere velkendte Poldanor.

Ifølge Lisbeth Erlands hænger størrelsen blandt andet sammen med, at danskerne efter murens fald overtog en række nedlagte gårde, som i forvejen var

Det er Lisbeth Erlands erfaring, at det danske indtog mod øst har været en win-win for både landenes økonomier, forbrugerne og de danske svineproducenter.

enorme: »Produktionen i Sovjettiden var kendetegnet ved meget store landbrug med helt op til 15.000 søer, altså kæmpe farme. De lå tilbage som nogle tomme mure, og det skabte en åbning for danske landmænd.«

I Lisbeth Erlands øjne har de danske investeringer haft store positive konsekvenser, fordi man har forøget svineproduktionen i lande, der har manglet kød, og som er oplagte til formålet.

Eksport af dårligdomme

Miljøskribent og økologisk deltidslandmand Kjeld Hansen, som blandt andet er medstifter af databasen farmsubsidy.org, der offentliggør modtagere af EU's landbrugsstøtte, kan godt skrive under på, at danske landmænd har oplevet et eksporteventyr. Men så ophører hans begejstring også:

»Jeg kan ikke forstå, at det skulle være en samfundsopgave at eksportere dårligdomme. Man har lært andre mennesker at begå de samme dumheder, som man selv har begået. Vi har eksporteret en tro kopi af vores egen ekstreme produktionsform, og det synes jeg er yderst kritisabelt.«

En af konsekvenserne ved stordrift er ifølge Kjeld Hansen de mange udbrud af sygdomme. Herhjemme hænger den antibiotikaresistente MRSA-bakterie svinestaldene, mens afrikansk svinepest indtager Rusland, Ukraine og Litauen. Senest har den dødelige virus PEDv i januar meldt sin ankomst i Europa, og i den mere groteske ende kunne Maskinbladet den 3. marts i år berette, at klamydia nu også lader til at brede sig i de danske svinestalde.

»Den her ekstreme produktionsform fungerer jo lidt som en overfyldt børnehaven. Hvis et barn nyser, så nyser alle. Hvis du stabler 5.000 søer sammen i en stald og slipper en grim bakterie løs derinde, så går der ikke lang tid, før alle er inficerede«, siger Kjeld Hansen og tilføjer,

fortsættes næste side...

5 SKARPE

**Czesław Siekierski,
medlem af
EU-Parlamentets
centrum-højregruppe
(EPP), formand for
landbrugsudvalget**

AF TINE TOFT JØRGENSEN

Hvad bør EU gøre for at tackle landbrugets problemer, og involverer det landbrugsstøtte?

Landbruget er en særlig del af økonomien, hvor produktionen hurtigt kan ændre sig på grund af skiftende klimaforhold. For at fastholde et stabilt marked, bliver vi derfor nødt til at fastholde et vist niveau af landbrugsstøtte.

Ønsker du, at Vesteuropa eksporterer den konventionelle landbrugsmodel til Østeuropa?

Vi er stolte af vores "europæiske model", der har kulturel værdi, og som har høje standarder for miljøet. Det er svært at stoppe den udvikling, der er forbundet med koncentrationen af produktion for effektivitetens skyld. Vi kan systematisk observere, hvordan landbrug bukker under, fordi de ikke kan fastholde deres position på markedet.

Du støtter bedre lånemuligheder for unge landmænd, men der er samtidig store gældsproblemer i industrien. Hvorfor skal landmænd låne mere?

I EU støtter vi unge landmænd, fordi vi har for få. Kun otte procent er under 45 år. Vi vil gerne genoplive økonomisk levedygtighed for så mange landbrug som muligt, netop for at sænke farten på koncentrationen hen imod større og større landbrug.

Støtter du frihandelsaftalen med USA?

Ja, men jeg er ikke dens største støtte. I USA er energipriserne lavere og stordrifterne større. Det vil være svært for os i Europa at konkurrere på et marked uden restriktioner, og derfor kan det her ikke være et fuldstændigt frit handelsområde. Og så er der en sandhed i, at vi bør være bekymrede for, at de amerikanske lobbyister kan presse EU.

Et medlem af landbrugsudvalget er her i bladet citeret for at sige, at landbrugets antibiotikaforbrug fungerer som en paraply for en unaturlig og skadelig dyreproduktion. Er du enig?

Jeg deler ikke det synspunkt. Landmænd er meget ansvarlige personer. De bruger hverken antibiotika som forebyggelse eller som væksthjælp. De bruger det, når der er brug for det.

...fortsat

at det snarere er produktionsformen end grisene, der er syge.

Lisbeth Erlands mener slet ikke, at man på den måde kan tilskrive den danske produktionsmodel ansvaret:

»Hvis man ser på den afrikanske svinepest, har den spredt sig så voldsomt på grund af en høj andel af uprofessionelle landbrug i Rusland, hvor grisene ofte bliver fodret med alt muligt tvivlsomt, herunder husholdningsaffald, hvor igennem smitten kan overføres. Det er primært gennem de helt små svinebrug, at smitten har fået lov at brede sig til tamsvin.«

Hun understreger, at IØ's svineprojekter, herunder Idavang, er som et Fort Knox at besøge. Der bliver taget store sikkerhedsmæssige foranstaltninger for at undgå smitte.

Dyrevelfærd og miljøbelastning

Dårlig dyrevelfærd og miljøsvineri er andre anklager, der også rammer det konventionelle landbrug. På Idavang er man efter eget udsagn yderst bevidst om at tage hensyn til begge dele:

»Vi erkender, at en professionel svineproduktion som vores påvirker miljøet, og derfor gør vi vores absolut bedste for at beskytte miljøet – såvel som levende væsner – mennesker og dyr«, skriver producenten på sin hjemmeside.

Kjeld Hansen tror godt på, at store landbrug gør ekstra meget ud af at overholde miljøregler. En dårlig sag er en katastrofe for en storproducent, og derfor kan man groft sagt sige, at jo større et landbrug er, jo større er sandsynligheden for, at det overholder miljølovgivningen.

»Men i forhold til dyrevelfærd er det omvendt. Især indenfor svin, mink og kyllinger bliver det typisk mere umenneskeligt, jo større det bliver. Har du for eksempel 5.000 søer, opdager du ikke nødvendigvis, at en gris ligger og dør, for du kan ikke nå at komme rundt til alle på en dag«, siger Kjeld Hansen.

Små landbrug ikke vejen frem

I mange østlande er der en lang tradition for småbrug sideløbende med de store, og mange af dem lever videre trods det danske indryk. Men de udgør ikke noget reelt alternativ til storproduktionen, mener hverken Lisbeth Erlands eller Kjeld Hansen.

»Småbrugene har hele tiden beskæftiget en stor del af befolkningen på landet, men de har typisk være så små, at der nærmere var tale om selvforsynende familier. Dem er det vanskeligt at gøre noget ved. Her er det ikke et spørgsmål om landbrugspolitik, men om socialpolitik«, siger Lisbeth Erlands.

»Mange af småbrugene i Litauen laver i dag noget rigtig lort. De laver måske lidt kartofler, som de selv spiser, men

”Vi har eksporteret en tro kopi af vores egen ekstreme produktionsform, og det synes jeg, er yderst kritiskabelt”, mener miljøskribent og deltidslandmand Kjeld Hansen.

ikke meget mere end det. Vi kan slet ikke forestille os, hvor ekstremt fattige de er. Derfor bliver mange også fascinerede af projekter som Idavang, og selv det grønne Bondeparti i landet har som politik, at jo hurtigere, de kan få nedlagt de små landbrug og skabt nogle store, jo bedre. Danmark har uden tvivl været med til at puste til den tankegang«, lyder det fra Kjeld Hansen.

En bedre løsning havde været at opbygge en stærk mini-industri og udvikle økonomien i de mange småbrug i tide, mener Kjeld Hansen. Men det er for sent nu. Ligesom idéen om kooperativer, altså landbrug ejet og styret af lokalsamfundene selv, lader til at være et overstået kapitel. Dem blev der eksperimenteret med i 1990'erne, men:

»De stank jo langt væk af Sovjettiden. Og hvis der er noget, man ikke kan lide i Østeuropa, er det den stank«, siger Kjeld Hansen.

Alternativer

Alt i alt erkender Kjeld Hansen, at det er svært at forestille sig et realistisk alternativ til den veletablerede landbrugsmodel, som Danmark har eksporteret til Østeuropa. Men nogle ting kunne man ændre indenfor systemets rammer.

For det første mener han, at man burde reducere brugen af især antibiotika og zink markant. Der ville heller ikke eksistere et så stort behov for medicin, hvis man for det andet fastsatte ved lov, at smågrisene skulle have 40 i stedet for 28 dage, inden de bliver fjernet fra soens pater. Sådan gør man allerede i det økologiske svinelandbrug. På den måde ville smågrisene udvikle et bedre immunforsvar, mener han.

Men hvis man gør det, kan søerne jo ikke

producere ligeså mange grise, og det vil vel have enorme konsekvenser for markedet og priserne?

»Ja, og derfor kan landmændene have ret i, at problemet skal løses internationalt, eller som minimum i EU. På den anden side kan man spørge sig selv, om det virkelig er sådan, at Danmark skal kunne lave svinekød til den halve verden? Det er hverken en grundlæggende rettighed eller en naturlov.«

Kjeld Hansen efterlyser et systemskifte, hvor man stopper med at opfatte landbrugssektoren som interessant i sig selv at tjene penge på. I stedet bør man se det som et middel til at sikre jobs og velfærd på landet. For Lisbeth Erlands er det to ting ikke uforenelige:

»Selvom det er os, der har foretaget investeringerne i Østeuropa, er det jo landene selv, der har produceret deres egne fødevarer og skabt vækst og beskæftigelse i landbrugserhvervet. Det har været en klar win-win for både landenes økonomier, forbrugerne og de danske svineproducenter.« ♦

Kom til debatkoncert

DEO-turne med det polske band Czeslaw Spiewa

Bandet **Czeslaw Spiewa** har en halv million fans på deres Facebookside. Deres seneste plade om polsk vandring har skabt stor debat i Polen. Nu kommer de til Danmark, hvor forsanger, X-factor dommer og debattør **Czeslaw Mozil**, sammen med et ekspertpanel, vil debattere med publikum. For hvem er den polske vandrer – og hvordan bliver det danske arbejdsmarked påvirket af vandringen?

I koncerten er indlagt en times debat mellem panelet og publikum. Debatte foregår på dansk, men resumeres til polsk. Czeslaw synger på polsk, men introducerer sangene på dansk.

Odense

Onsdag den 22. april kl. 19-21.30
Skibhus 17:48, Buchwaldsgade 48,
5000 Odense C

Aarhus

Torsdag den 23. april kl. 19-21.30
Stakladen, Ndr. Ringgade 3, Aarhus C

Aalborg

Fredag den 24. april kl. 19-21.30
Vejgaard Hallen, 9000 Aalborg C

København

Lørdag den 25. april kl. 14-17.00
Festsalen, Københavns Universitet,
Frue Plads 4, København K

Deltagelse: 140 kr., 100 kr. for studerende
og medlemmer af DEO.

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**
DEO Tlf. 70 26 36 66
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst.

Industrifyrsternes planer bliver mainstream

EU-Kommissionen har taget hul på en epoke, hvor regelmaskinen kun går den ene vej – den, der behager erhvervslivet.

AF KENNETH HAAR

REGLER. Første gang undertegnede fik øjnene op for, hvor stort man for tiden tænker i en af de mest magtfulde lobbygrupper, var under det danske EU-formandskab i 2012. Jeg bad statsministeriet om at oplyse om enhver nylig kontakt med European Roundtable of Industrialists (ERT), som er en lobbygruppe, der mønstrer over 100 ledere af nogle af de største europæiske virksomheder – herunder Nestlé, Shell, Nokia, Mærsk, Siemens og Total, for at nævne nogle få.

Særligt ét dokument var interessant. Helle Thorning-Schmidt havde nemlig haft besøg af ERT's Leif Johansson, og han havde fremlagt forslag til, hvordan EU-reglerne bør udvikle sig. Formlen var ret enkel: Ingen nye regler må skade virksomhedernes konkurrencedygtighed; forslag, der kan skade konkurrencedygtigheden, skal tages af bordet; og eksisterende EU-regler skal gennemgås og ændres, så intet hæmmer konkurrencedygtigheden.

FOTO: EU-KOMMISSIONEN

Ingen nye regler må skade virksomhedernes konkurrencedygtighed, hvis det står til ERT's Leif Johansson.

Her er problemet: Konkurrencedygtighed kan handle om næsten hvad som helst. Det kan for eksempel være forbrugersikkerhed, varestandarder, produktionsmetoder, løn- og arbejdsforhold, arbejdsmiljø og miljøregulering. Det vil sige områder, hvor reglerne indføres vel vidende, at virksomhederne pålægges en "byrde", også selvom de helst er fri. At indrette efter "konkurrencedygtighed" er derfor ret vidtgående, og ERT havde da også en del vanskeligheder med at svare standpunktet offentligt.

Alligevel er den ved at være der. Den nye EU-Kommission under Jean-Claude Junckers ledelse har sat turbo på. Da Juncker i juli fremlagde sine langsigtede planer, skrev han, at han ville hindre, at der laves "for detaljerede og byrdefulde regler, som lægger hindringer i vejen for innovation og konkurrencedygtighed".

Den sammenlagte effekt af Kommissionens initiativer begynder at ligne ERT's drømmescenarior:

1. I den periode, hvor et nyt lovinitiativ er på vej, skal der ifølge Kommissionen tildeles store privilegier til et nyt organ, kaldet Rådet for regelundersøgelse (Regulatory Scrutiny Board). Rådet skal ikke bare se Kommissionens forslag efter i sømmene for deres effekt på konkurrencedygtigheden, men skal også have mulighed for at bremse processen, hvis forslaget ændres i Rådet eller EU-Parlamentet, og genåbne

En god måned for:

Teleselskaberne

Et forslag om fri roaming i EU er røget på gulvet efter pres fra nationale teleselskaber. Roaming betyder, at man bruger sin telefon i udlandet til at sende og modtage data. Normalt opkræver selskaberne ekstra betaling for den tjeneste. EU's store telepakke, der blandt andet havde til formål at afskaffe højere priser for telefoni og mobilsurfing i udlandet, blev efter vedtagelse i EU-Parlamentet afvist af Ministerrådet. Telebranchen kan altså fortsat malke turistene. Ifølge den liberale gruppe (ALDE) i EU-Parlamentet, er det især de sydeuropæiske nationale teleselskaber, der har presset landene. Læs mere på www.version2.dk

En dårlig måned for:

Ungarns atomkraftværker

EU-Kommissionen og EurAtom (Det Europæiske Atomenergifællesskab) er fast besludte på at sætte en stopper for Ungarns plan om at udvide landets atomkraftværker fra Sovjettiden i samarbejde med Rusland. Ungarns premierminister Viktor Orbán og Ruslands Vladimir Putin havde ellers aftalt, at Rusland skulle bidrage til at bygge to nye reaktorer, ved at støtte udvidelsen med et 30-årigt lån. EurAtom afviser at lade Ungarn importere atomkraft eksklusivt fra Rusland som en del af aftalen. Hvis Ungarn vil ændre EU's position, må Orbán enten lave en ny aftale med Putin eller føre sag mod Kommissionen. Ungarske talspersoner afviser, at Kommissionens afslag er endeligt. Læs mere på www.euractiv.com

diskussionen. Det fremgår af et referat fra et møde i Kommissionen i marts.

2. Kommissionen har allerede været sine egne verserende forslag igennem med en tættekam, og 80 forslag blev definitivt droppet i januar i år. Mange af dem vil ingen savne. Andre handler om bedre håndtering af elektronisk affald såsom batterier og akkumulatører, og om regler for at sikre renere luft.
3. Under det såkaldte REFIT-program er Kommissionen begyndt at kigge eksisterende lovgivning efter i sømmene, for at identificere regler, som skal lempes for at fremme konkurrencedygtigheden. I en overgang blev det seriøst overvejet at undtage små og mellemstore virksomheder for reglerne om arbejdsmiljø. Det er uklart, hvor den sag står nu.

Indsatsen for konkurrencedygtighed har haft mange navne. I øjeblikket hedder det "smart regulering", i en tidligere udgave hed det "bedre regulering". Men om det er smart eller godt afhænger vist af øjet, der ser. ♦

Lobbyklummens skribent Kenneth Haar er researcher i organisationen, Corporate Europe Observatory, der overvåger lobbyisme. Han kommenterer jævnligt på lobbyisme i medierne.

FOLKEHØRING

Hvordan går det med skattely og finansskat?

Mød Jeppe Kofod (S) og Morten Messer-schmidt (DF)

Torsdag 16. april kl. 19-21.30

Møderiet, Fælledvej 12, Kbh. N.

De to sidder i udvalget, der arbejder med bekæmpelse af skattely og indførelse af finansskat.

Hvad er deres ambitioner i udvalget, og hvordan går det med de to sager? Udvalget hedder: Økonomi og valuta (ECON).

Deltagelse er gratis.

TILMELD DIG PÅ deo.dk

DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst

Tiden er moden til en økologisk omlægning

Lone Vitus har gjort op med det konventionelle svinebrug og rejser nu landet rundt for at fortælle, hvorfor vi danskere ikke længere kan stole på vores fødevarer.

AF PETER ZACHO SØGAARD

ØKOLOGI. Forvilder man sig ind på Lone Vitus' blog om livet på landet, bliver man mødt af nogle meget fotograferede høns. Flotte fotogene høns i sol, høns i frost, høns med blæst i fjerdragten. Men også billeder af lodne grise med små pelsede smågrise, gårdhunde, gæs og hjemmelavet æbletærte.

Det ser forjættet idyllisk ud – men tag ikke fejl, Lone Vitus er ikke endnu en livsstilsblogger, der er flygtet fra byen for at komme tættere på selvrealiseringen eller et værtsjob som bonderøv på DR2. Hun er nærmere en slags økologisk guerillakæmper, der med sine blogindlæg, bøger og optrædener som debattør prøver at råbe danskerne op og vise, hvordan de dyr, vi finder i køledisken, ville leve, hvis bare vi gav dem lov.

Problemet er bare, at det gør vi men-

nesker for det meste ikke. 20 millioner danske svin ser aldrig solens lys, men lever hele livet stuvet sammen på betongulve i hermetisk lukkede stalde. Det samme kan siges om malkekøer, der aldrig kommer på græs, eller høns, der opdrættes i store haller med lysstofrør uden adgang til græs eller frisk luft.

Forbi det konventionelle

Den oprindeligt uddannede mejeriingeniør ved, hvad hun kritiserer, for hun kender det konventionelle landbrug inde fra. På trods af opvæksten på en villavej i Nordsjælland drømte hun altid om at blive landmand, og da muligheden bød sig i starten af nullerne, slog hun til og overtog en svinebedrift. Det blev til fem år som konventionel svinebonde, men hun måtte til sidst smide håndklædet i ringen. Glæden ved at passe dyrene blev overskygget af realiteterne i svinestalden:

»Uanset hvor godt, man tager sig af dyrene, så er det (konventionelle landbrug, red.) et system, der grundlæggende ikke tilgodeser dyrenes naturlige behov. Så da glæden over at være kommet i gang med landbruget havde lagt sig, og det begyndte at blive hverdag, fokuserede jeg mere og mere på, at det ikke var gode nok vilkår for dyrene.«

” Der er masser af velhavende mennesker, der overhovedet ikke ville købe økologiske varer. Det har ikke noget med indkomstforhold at gøre. ”

En liste af problemer

Fra Lone Vitus' stuehus er der ikke meget formildende at sige om det konventionelle landbrug. Den største kritik er afkoblingen af dyrene fra jorden. At man kan spærre dyr inde i stalden uden, at de nogensinde kommer udenfor.

Men der er mange andre problemer. Tidlig fravænnning af smågrisene fra soens immunstyrkende mælk giver flere smågrise til landmanden, men resulterer til gengæld i et tårnhøjt penicillinforbrug, når grisene får infektioner og diarré.

Samtidig forurener gyllen fra det enorme antal dyr naturen og grundvandet med kvælstof, fosfor og tungmetaller. Det samme kan siges om sprøjtningen af marker med plantegift. For Lone Vitus er det hul i hovedet. Ikke kun fordi, det er synd for dyrene, men også fordi, det udgør en tikkende bombe under vores egen sundhed.

Hvis det stod til Lone Vitus, skulle man lade smågrisene være længere hos søerne. Her ses nogle af hendes egne under åben himmel.

FOTO: LONE VITUS

Blå bog

Lone Vitus (47) er gårdejer og økologisk landmand. Hun er uddannet mejeriingeniør og agrarøkonom og har tidligere drevet både konventionel svineproduktion og planteavl. Hun bor med sin mand Søren Kvist på den økologiske Brandbygegaard ved Horsens Fjord. Gården drives som en selvforsynende naturejendom, hvor økonomien hænger sammen med hendes skrivelser, foredrag og lejlighedsvis kokkerier samt mandens økologiske vinavl og nyåbnede økologiske vinbar.

Men kan man ikke i gennemkontrollerede Danmark stole på, at de myndigheder, der skal varetage dyrenes interesser og vores egen sundhed, udfører deres arbejde?

»Nej, det synes jeg ikke, vi kan. Når man læser den videnskabelige litteratur, fremgår det, at der er sammenhænge mellem dyrs foder og nedbrydningsrester af roundup i børns urin. Man ved også, at disse pesticider giver forandringer og skader børn i Sydamerika, hvor man dyrker foderafgrøderne til de danske husdyr. Og når man ser på det sygdomsbillede, der tegner sig i den danske befolkning, så er der et eller andet sted et kiks i at stole på, at myndighederne vil os det bedste. Man skal huske på, at fødevarerministeriet tidligere hed landbrugsministeriet. Det er et ministerium, som er sat i verden for at varetage erhvervets interesser. At man så har blandet forbrugernes interesser ind i det, er et dilemma, som ingen fødevarerminister kan skræve over.«

Tiden er moden

Selvom de danske forbrugere elsker økologiske varer, er der tilsyneladende lang vej igen, før for eksempel det konventio-

nelle danske svineeksporteventyr stopper. Lone Vitus er godt klar over, at der ikke findes en lynhurtig løsning, men:

»Det betyder ikke, at man bare skal opgive. Jeg synes mere og mere peger i retning af, at tiden er moden til en stor økologisk omlægning. Det konventionelle landbrug er meget hårdt presset økonomisk og har været det i mange år, og det bliver sådan set bare værre år for år. Det er alt for dyrt at lave alle de grise i det her land, når man er nødt til at importere alt det proteinfoder fra Sydamerika. Bagefter kører man grisene over grænsen for at få dem slagtet i Tyskland og derfra eksporterer man dem så til den anden side af kloden. Det er en meget dyr mellemstation, som Danmark ender med at blive. Al forureningen bliver ophobet her på trods af, at meget af arbejdslønnen og værdierne ender andre steder.«

Ikke noget med indkomst at gøre

” Man skal huske på, at fødevarerministeriet tidligere hed landbrugsministeriet. Det er et ministerium, som er sat i verden for at varetage erhvervets interesser. ”

Lone Vitus lever, som hun prædiker. Økologisk og nøjsomt. Men hun arbejder også hårdt for at få økonomien på gården til at løbe rundt, og der er ikke altid penge til fyringsolie om vinteren. Så må man tage en tyk sweater på. Men er hun et realistisk forbillede, og er det overhovedet den enkelte forbruger, der skal gå forrest?

»Mit indtryk er, at selv mennesker, som har mindre indkomster, bruger penge på økologiske varer, fordi de ikke vil spise andet. Der tegner sig et mønster af, at når

man ved, hvor vigtigt det er, så går det på tværs af økonomiske skel. Der er masser af velhavende mennesker, der overhovedet ikke ville købe økologiske varer. Det har ikke noget med indkomstforhold at gøre, det har med indsigt at gøre. Folk har ret til at vide, hvad der gør forskellen, og ret til at vide, hvad der er af giftrester i de æbler, de giver deres børn. Det er ikke rimeligt, at man ikke bliver præsenteret for den viden.« ♦

Læs anmeldelsen af Lone Vitus' bog på notat.dk

Læsningen af "Mad vs. Fødevarer" har været en ubehagelig åbenbaring, skriver NOTAT's boganmelder Alex Lindbjerg om Lone Vitus' seneste udgivelse. Læs hele anmeldelsen på www.notat.dk under overskriften "Den ubekvemme sandhed om fødevarer".

Lone Vitus: "Mad vs. Fødevarer - Et opgør med den beskyttende atmosfære" 178 sider, Det flydende forlag, 2014.

Hvad er fremtiden for EU's landbrug

Fødevarerproduktion i Europa er præget af industriel stordrift. Alligevel er landbruget helt afhængig af offentlig støtte for at være rentabel. Er den nuværende kurs holdbar, økonomisk, økologisk og etisk? Debat med **forfatter og landmand, Lone Vitus** som har skrevet den provokerende bog "Mad vs. Fødevarer".

Debatmiddag med Lone Vitus onsdag 15. april kl. 18.00 – 21.30

Spisestedet Il Buco, Njalsgade 19C, 2300 København S

Før under og efter oplægget bliver der serveret en seksretters menu, med fokus på italienske økologiske råvarer.

Deltagelse: 250 kr., 200 kr. for studerende og DEO-medlemmer.

Debatmøde med Lone Vitus torsdag 16. april kl. 17.00 – 18.30

Remisen, Godsbanen, Skovgaardsgade 3, Aarhus C

Deltagelse: 50 kr., 20 kr. for studerende, DEO-medlemmer gratis.

DEO Tlf. 70 26 36 66

EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst. Støttet af EuropaNævnet

TILMELD DIG PÅ deo.dk

Viktor Orbán er en presset mand, der efterhånden har flere fjender end venner.

Fejlslagen ungarsk udenrigspolitik

Viktor Orbáns ambition om at være mægler mellem Rusland og EU er faldet til jorden som følge af en udenrigspolitik præget af store udsving.

AF KRISZTINA VAS NØRBÆK

ANALYSE. Ungarns premierminister Viktor Orbán havde ikke stor succes med udenrigspolitikken i sin anden regeringsperiode fra 2010 til 2014. Ved at begrænse en række demokratiske institutioner og tilnærme sig Rusland, fik han erhvervet sig rollen som EU's sorte får, og forholdet til USA nåede i kølvandet på en udvisningsskandale sit historiske lavpunkt.

Det var måske netop derfor, at Orbán valgte at åbne sin politik mod øst. Det blev dog hurtigt tydeligt, at forhandlinger med Aserbajdsjan, mindre arabiske lande, Georgien og Albanien ikke førte betydelige resultater med sig.

Den kinesiske premierministers besøg i Ungarn i 2011 blev derimod betragtet som en stor succes, hvor man angiveligt underskrev 12 økonomiske aftaler. Indholdet af disse aftaler er dog ikke blevet offentliggjort, selvom oppositionspartiet LMP officielt har søgt aktindsigt.

Tyske krav

Set i lyset af Orbáns overvejende dårlige resultater i udenrigspolitikken, er det påfaldende, at to betydningsfulde statsledere, Angela Merkel og Vladimir Putin, valgte at besøge Ungarn den 2. og 17. februar i år.

Merkels vigtigste ærinde syntes dog ikke at være at møde Orbán. Hun blev inviteret af Universitetet i Szeged, hvor hun blev udnævnt til æresdoktor, og brugte derudover det meste af sin tid på at besøge den berømte synagoge i Dohány utca og tale med lederne af det jødiske samfund i Ungarn som led i en række mindehøjtideligheder i anledning af 70-året for Holocaust.

Merkel benyttede angiveligt også lejligheden til at stille flere krav til Orbán, som ellers risikerer at miste opbakning i deres fælles gruppe i EU-Parlamentet, EPP. Observatører antyder, at Merkel stillede krav om støtte til Ukraine, og om et samarbejde mellem Orbán og den ungarske opposition om en konsensussøgende udenrigspolitik. At der efter Merkels besøg blev afholdt et spontant møde mellem partiernes gruppeformænd på Orbáns kontor og foretaget et lynvisit til Kiev, peger i samme retning.

Venner?

Putin ankom med en kæmpe delegation. Der blev underskrevet en række samarbejdsaftaler, men analytikere bemærkede, at aftalerne ikke var mere betydningsfulde, end at viceministeren kunne have håndteret dem. De påpegede også, at Putins primære interesse i at møde Orbán var at bevise, at han er velkommen i et EU-land, som ydermere er medlem af NATO.

Putin benyttede også besøget til at signalere, hvem der bestemmer, ved at lægge en krans ved det største monument for faldne sovjetiske soldater i Ungarn under 2. Verdenskrig, som står ved siden af den obelisk, som hyldede de faldne sovjetiske soldater i Kontrarevolutionen i 1956. Handlingen var en ydmygelse af ungarene, der betragter det tidligere Sovjet som en besættelsesmagt.

Ved pressekonferencen fremstod Orbán og Putin ikke desto mindre som to venner, der har forståelse for hinandens politik. På intet tidspunkt kritiserede Orbán Putin, og den russiske præsident fik

lov at lange ud efter Vesten, da snakken faldt på krigen i Ukraine.

Til sammenligning var pressekonferencen med Merkel påfaldende kort. Uenighederne mellem de to statsledere kom op til overfladen, da Orbán gentog sin teori om det "illiberale demokrati", hvortil Merkel svarede, at hun ikke troede, at de to ord kunne sættes sammen.

Polsk kritik

Orbán rejste den 20. februar til Polen for at hilse på den nye premierminister Ewa Kopacz, og for at styrke det traditionelt stærke bånd mellem de to lande. Men i stedet fik han "prygl". Hans tidligere tro støtte, den konservative Kacinsky, nægtede at møde ham, og samtalen med Ewa Kopacz blev "ærlig og meget svær", som hun udtrykte det.

Taget den tilspidsende situation med Rusland i betragtning, hvor især Polens og de baltiske landes sikkerhed vurderes som værende i fare, var polakkerne oprørte over, at Orbán havde modtaget Putin.

Der er altså lang vej igen for Orbán til en anerkendelse af hans nye, aktivistiske udenrigspolitik. ♦

Artiklen er en forkortet udgave af en analyse bragt i magasinet RØST den 24. februar 2015

UNGARN

Befolkning: 10 mio. (DK ca. 5,5)

Areal: 93.000 km² (DK 43.561)

BNP pr. indbygger i forhold til EU's gennemsnit (2013): 66 pct. (Danmark 124)

Stemmer i EU's Ministerråd: 12 ud af 352 (DK 7, Tyskland 29)

Medlemmer af EU-Parlamentet: 21 (DK 13, Tyskland 99)

Ungarns historie

AF SVEN SKOVMAND

Det ungarske sprog er beslægtet med finsk og estisk, men de to grupper kan ikke forstå hinanden. Ungarerne indvandrede til Balkan sidst i 800-tallet på opfordring af den tyske kong Arnulf, der ville have dem til at hjælpe ham i kampen mod de slaviske folk i området.

Arnulf kom hurtigt til at fortryde denne opfordring, for ungarerne hærgede nabolandene, indtil de blev besejret i 955 af den tyske konge Otto den Store.

I 1200-tallet var Ungarn i en kort tid besat af mongolerne, og i 1526 blev det meste af landet en del af det store, tyrkiske rige. I 1699 blev tyrkerne dog besejret af de østrigske kejserere, der nu fik magten.

Ungarske oprør førte i 1867 til oprettelsen af Østrig-Ungarn, hvor Ungarn fik sit eget styre og kom til at herske over det meste af Slovakiet, Kroatien og Rumænien. Disse områder gik dog tabt efter 1. Verdenskrig, hvor ungarerne mistede to tredjedele af deres område.

Under 2. Verdenskrig gik Ungarn derfor sammen med Tyskland, hvad der førte til, at landet erobredes af sovjetiske styrker og fik et kommunistisk styre.

I 1956 gjorde ungarerne oprør mod Sovjetunionen. Det blev slået ned med stor brutalitet, men landet fik alligevel en høj grad af frihed under Janos Kadar.

I 1989 blev Kadar tvunget til at gå af, og siden da har Ungarn været uafhængigt. Landet har dog store problemer med nabolandene og især Rumænien, hvor der bor næsten to millioner ungarere.

Ungarn blev en del af NATO i 1999 og af EU i 2004. Tabet af område efter 1. Verdenskrig og den sovjetiske besættelse spøger stadig i ungarsk politik.

SKOVMANDS NOTATER

Hormonforstyrrende stoffer er dyre for mennesker

Undersøgelser foretaget af 18 fremtrædende forskere og læger viser, at hormonforstyrrende stoffer i EU koster store beløb. Det fortæller Politiken den 6. marts 2015 i artiklen "Hormonkemi koster EU 1.170 mia. kr."

Forskerne blev provokeret af, at EU-Kommissionen i 2013 spurgte industrien, hvad det vil koste at fjerne eller begrænse hormonforstyrrende stoffer. Denne fremgangsmåde har nemlig reelt betydet, at arbejdet for at bremse stofferne er sat i stå. Derfor satte de deres egen undersøgelse i gang.

Professor ved Syddansk Universitet Philippe Grandjean har spillet en fremtrædende rolle i undersøgelsen. Han understreger, at tallene alene bygger på de skader, der direkte kan påvises økonomisk – herunder udgifter til sygehuse og mistet arbejdsevne. Tab af livskvalitet er ikke taget med, siger Grandjean.

EU tvinger Mærsk til at sælge aktier til fond

A.P. Møller-Mærsk har meddelt, at man sælger aktier for 40 milliarder kroner i Danske Bank til A.P. Møller Fonden. Det kan umiddelbart virke underligt, at Mærsk på denne måde sælger sine aktier til sig selv, men Børsen bringer den 26. februar 2015 en forklaring i artiklen "EU presser Mærsk-fond til at købe Danske Bank-aktier."

Et nyt EU-direktiv om aktionærrettigheder truer nemlig med helt at fjerne den særlige stemmeret, som fonden har i aktieselskabet A.P. Møller-Mærsk. Derfor skynder A.P. Møller Fonden sig at sikre, at bankaktierne bliver i familien.

Danmark er for hurtig til at gennemføre EU-regler

Det skader dansk erhvervsliv, at Danmark er så hurtigt til at gennemføre EU's regler. Det siger Dansk Erhvervs EU-chef Kasper Ernest i indlægget "Dyrt for Danmark at være EU-klassens duks" i Jyllands-Posten

den 16. februar 2015. Ernest påpeger, at Danmark tit gennemfører reglerne i praksis, inden lande som Frankrig og Italien overhovedet ser på, hvad de indebærer. Det skader dansk industris konkurrenceevne. Han foreslår derfor, at der ned sættes særlige grupper, der kan sikre en ensartet gennemførelse og fortolkning af EU's regler.

Ernest erkender, at det stadig vil være et problem, at medlemslandene ikke er lige gode til at føre kontrol med overholdelse af reglerne. Han håber dog, at Kommissionen vil få øjnene op for den utilsigtede konkurrenceforvridning, der foregår.

Socialdemokrater splittet om frihandelsaftale

Halvdelen af de socialdemokratiske medlemmer af EU-Parlamentet er mere eller mindre imod den frihandelsaftale med USA – TTIP-aftalen – som EU-Kommissionen i øjeblikket forhandler med USA om.

Det oplyser det socialdemokratiske medlem af Parlamentet, Christel Schaldemose, til Politiken den 22. februar i artiklen "Amerikanske klorkyllinger gør Europas S-top nervøs."

Hvis Parlamentet skal sige ja til TTIP-aftalen, skal både den socialdemokratiske og den konservative gruppe gå ind for den. Derfor søger de socialdemokratiske ledere nu at få modstanderne til at bøje sig.

Grækenland skal ikke behandles, som Tyskland blev i 1920

I en kommentar i Politiken den 19. februar 2015, "De europæiske ledere skal huske den rette historie", retter den anerkendte amerikanske økonom Paul Krugman et skarpt angreb mod den måde, som EU behandler Grækenland på.

Han sammenligner sparekrav til Grækenland med de krav, man stillede til det besejrede Tyskland i 1920 – krav, som var fuldstændig ødelæggende for den tyske økonomi.

Kravet om, at Grækenland hvert år skal have et overskud på de offentlige udgifter på 3 procent, vil efter Krugmans vurdering koste Grækenland ikke 3, men 8 procent af bruttonationalproduktet.

Han siger, at kreditorerne nu må indse, at det at give Grækenland en chance for at komme sig, er i deres egen interesse.

Notaterne kan i uddybet form læses på www.notat.dk under de samme overskrifter

Storkene vil se køer

De skattede fugle finder deres næring i og omkring kokasserne. Og hvis de ikke kan se køer, tager de sydpå igen.

AF SVEN SKOVMAND

BAGSIDEN. Engang var storken Danmarks nationale fugl, og man så den allevegne. Enhver landmand med respekt for sig selv havde et vognhjul på taget, hvor storken kunne bygge rede. Og i en by som Ribe kunne man fra domkirkens tårn se 15-20 storkereder med unger i.

Digterne elskede også storken. Tænk bare på H.C. Andersens "Storken sidder på bondens tag", hvor han slutter med ordene, "Du sommerens gæst, dvæl ikke for kort! Velkommen du favre tid, jeg elsker så såre!"

Men siden da er storken næsten forsvundet som ynglefugl i Danmark. I 2014 kom der kun unger fra to danske storkereder, hvor der syd for grænsen stadig kan ses hundreder af reder med unger i.

Vi ser stadig mange storke i Danmark. De kommer i et ganske stort antal hvert forår. Men de tager afsted igen. Det hjælper ikke, at man har genskabt mange af de søer og enge, hvor man før i tiden kunne se masser af storke. Og sætter man vognhjul op, bygger de ikke reder i dem.

Hvad er grunden til, at storkene ikke vil blive her i landet?

Man har peget på, at alt for mange åer er blevet inddæmmet, så man har mistet de enge, hvor storkene før i tiden fandt deres føde. Man har også peget på, at græsset i engene er blevet så højt, at storkene ikke kan se de frøer, de gerne vil æde.

Men ifølge den kendte naturvejleder, Morten D.D. Hansen fra Molslaboratoriet, er forklaringen en helt anden. Storkenes tilbagegang skyldes først og fremmest, at køerne kommer for sent ud på markerne.

Storkenes foretrukne madsted er de kokasser, som køerne gavmildt strøer omkring på markerne. I kokasserne finder storkene larver af skarnbasser, og i jorden nedeunder er der masser af regnorme, der som larverne er langt vigtigere føde for storkene end frøer.

Når storkene flyver over Danmark, holder de først og fremmest udkig efter køer. Og i det moderne landbrug lader man i reglen køerne være så længe på stald, at de ikke når at komme ud, før storkene er fløjet sydpå igen.

Så vi må få nogle landmænd til at sætte deres køer tidligere ud på marken, sådan som de gjorde før i tiden. Ellers kan vi godt opgive alt håb om at få storkene til landet igen. ♦

